

การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ

The Community Development Based Buddhist Way of Life

ทาริตา แต่งเส็ง, ณัฐวิภา ทองรุ่ง และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Tarita Tangseng, Natthawipa Thongrung and Kampanart wongwatthanaphong
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : pednoi_ts@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาชุมชนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยลดช่องว่างทางสังคมและขจัดปัญหาความยากจนในชุมชนให้ลดน้อยลง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐบาล เอกชน องค์กรชุมชน นักวิชาการ และองค์กรธุรกิจ เพื่อขจัดปัญหาความยากจนให้หมดสิ้นไป การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนของท้องถิ่นใน 5 ประเด็น คือ 1) การจัดการชุมชนบนวิถีแห่งความเป็นจริง 2) การจัดการชุมชนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต 3) การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความถูกต้อง 4) การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความสบายใจ และ 5) การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความสามัคคีของคนในชุมชน ทั้ง 5 ประเด็นนี้ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาชุมชนให้คนในชุมชนเป็นคนดี รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีความขยันในการหาและรักษาทรัพย์ รวมทั้งเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันความรู้ถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรม และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกันเพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: การพัฒนา; ชุมชน; วิถีพุทธ

Abstracts

The development of shuns is essential and essential to help bridge the social gap and eliminate poverty in the community. Which requires cooperation from all parties Including government, private sector, community organization, academics and business organization To eradicate poverty Community development according to the Buddhist way of life affecting the local community development in 5 issues: 1) Community management based on the real way 2) Community management for the benefit of life 3) Community management based on the truth. 4) Community management based on peace of mind, and 5) Community management based on the solidarity of the people in the community, these 5 issues are to be the key to community development for the people in the community to be good people. Know how to live a sufficient life Diligent in finding and maintaining wealth Including being a generous society Share knowledge, convey Culture And give useful advice to each other to be the pillar of life

Keywords: Development; Community; Buddhist Way of Life

* วันที่รับบทความ: 9 สิงหาคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ 28 สิงหาคม 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 29 สิงหาคม 2563

Received: August 9, 2020; Revised: August 28, 2020; Accepted: August 29, 2020

บทนำ

การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มรูปนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของประเทศไทยของเรา ซึ่งท้องถิ่นขาดความเป็นอิสระขาดความช่วยเหลือร่วมมืออย่างถูกวิธีจากรัฐบาลกลาง นักบริหารหรือผู้นำท้องถิ่นที่สามารถ “ทำให้เกิดความเจริญ” ขึ้นในท้องถิ่นของตนได้คือนับว่ามีสมรรถภาพมาก ถึงแม้จะไม่เข้าใจกระบวนการพัฒนาการพัฒนาเลยก็ตาม ความปรารถนาที่จะให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีระบบได้นั้น ต้องเกิดความพยายามและความจริงใจของรัฐบาลกลาง ที่จะร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และการบริหารส่วนท้องถิ่นบนเป้าหมายและวิธีการอย่างมีระบบที่แน่นอน อันที่จะนำไปสู่การพัฒนาชาติบ้านเมืองเป็นส่วนรวม ปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้

1) การจัดระบบการปกครองและระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินที่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องรูปแบบของการบริหารส่วนท้องถิ่น

2) สร้างระบบและระเบียบตลอดจนขั้นตอนของการพัฒนาบทบาทของการบริหารส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

3) สร้างสภาวะผู้นำในท้องถิ่น โดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมตลอดจนการให้ความรอบรู้ทางด้านการบริหารการพัฒนา จากความหลากหลายและความแตกต่างของของผู้คนในครอบครัวในชุมชน ในสังคม ให้และเผื่อแผ่กัน ชุมชนก็จะสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน ดังนั้น การใช้หลักธรรมเพื่อการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ และส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถสังวัตตนิกรมม (หัวใจเศรษฐกิจ)

1) อุฏฐานสัมปทา (อุ) หมายถึง ขยันหา การถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงานประกอบอาชีพอันสุจริต

2) อารักขสัมปทา (อา) หมายถึง ขยันรักษา การถึงพร้อมด้วยการรักษา

3) กัลยาณมิตตตา (กะ) หมายถึง การเลือกคบคนดี การรู้จักคบคนดีหรือมีกัลยาณมิตร และ

4) สมชีวิตา (สะ) หมายถึง มีความเป็นอยู่เหมาะสม (เลือกใช้) หลักศีล แปลว่า การรักษากายใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม (สุชีพ ปุญญาณาภพ, 2551 : 262) อวาสาสัปปายะ หมายถึง ที่อยู่ซึ่งเหมาะสมกันรื่นรมณ์ ไม่พลุกพล่านจอแจเกินไป และการอยู่ร่วมกันต้องรู้จักแบ่งปันเผื่อแผ่ สังคหวัตถุธรรม ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา การอยู่ร่วมกันต้องถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธซึ่งสังคมไทยเป็นสังคมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน ดังนั้น การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธและมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาวีถีชีวิตและความเป็นอยู่ ใช้ชีวิตในสังคม

อย่างมีคุณค่า ใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

การพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นชนบททุกแห่งทุกส่วนโดยดำเนินการและการริเริ่มจากประชาชนเองการพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความสามารถของรัฐบาลที่เป็นผู้แทนเข้าไปบริหารในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนกระตุ้นและเร่งรัดให้ประชาชนมองเห็นปัญหาของตนเอง

การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองนั้น ประชาชนในชุมชนก็มีความตื่นตัวในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนมากขึ้น การกระจายอำนาจลงสู่ชุมชนทำให้การพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นทั้งสิ้นและผู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและโครงการ วิชาการก็คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐในชุมชนบทนั้นเอง บทบาทของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ว่าต้องกระตุ้นให้ประชาชนได้รู้ ได้เข้าใจ ถึงแนวคิด หลักการวิเคราะห์ ปัญหาของชุมชน และให้ประชาชนตระหนักว่าเป็นปัญหาร่วมกันของคนในชุมชน มิใช่ของคนใดคนหนึ่ง การกระทำเช่นนี้จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอภิปราย ถกเถียงพิจารณาปัญหาต่างๆ ในชุมชนของตนเองด้วย จะรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ เหมือนเป็นปัญหาของตนโดยแท้จริงการพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมในด้านใดโดยมั่งคั่งอยู่บนพื้นฐานการสนับสนุน ให้ประชาชนพึ่งตนเองได้เป็นประการสำคัญ หากสิ่งใดเกินกว่าความสามารถของประชาชนเช่นทางด้านวิชาการและวัสดุที่จำเป็น รัฐบาลยอมเข้าให้การช่วยเหลือเพื่อโครงการ กิจกรรมของราษฎรบรรลุผลด้วยดี ทั้งนี้โดยวิธีการ “ทำงานกับประชาชน (work with people) หมายถึงร่วมคิด ร่วมปรึกษา และร่วมกันทำงาน ไม่ใช่ทำให้ประชาชน (Work for people) แต่ฝ่ายเดียว (ไพศาล สรรสรวิสุทธิ, 2550 : 11-14)

แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่เหมาะสมที่จะใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมของกลุ่มประเทศทางตะวันตกได้ดี เพราะอาศัยพื้นฐานวัฒนธรรมทางตะวันตกเป็นแนวคิดหลัก และทฤษฎีการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากการได้ประจักษ์ถึงความบกพร่องของการพัฒนาตามกระแสหลัก เช่นทฤษฎีทางพุทธศาสตร์ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (ทฤษฎีใหม่) ซึ่งอาคม กล่าววาทฤษฎีการพัฒนาแบบพึ่งตนเองเป็นทางเลือกเพื่อการพัฒนาประเทศอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของกลุ่มประเทศโลกที่สาม จากนักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์หลายๆประเทศ โดยอาศัยรากฐานการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่ผ่านมาว่า ภายใต้กระบวนการพัฒนาของประเทศต่างๆ ทั้งในเอเชียบางประเทศและประเทศแถบละตินอเมริกา ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแท้จริงหรือไม่แต่ผลปรากฏจากการที่ได้กล่าวถึงไว้แล้วในทฤษฎีความต้อยพัฒนาและการพึ่งพิงนั้นก็พบว่าประเทศในโลกที่สามต้องตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดมา การกระจายความเจริญกระจุกอยู่ในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางการปกครอง ความมั่งคั่งก็ตกอยู่กับผู้นำประเทศ

เพียงบางกลุ่มเท่านั้น ความยากจนของประชาชนในชนบทก็ยังคงปรากฏอยู่ทั่วไป ถึงแม้ผู้นำประเทศจะพยายามแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยการพิจารณาจากรายได้ประชาชาติ ซึ่งเป็นการมองเพียงภาพรวมระดับประเทศที่มีได้คำนึงถึงความเป็นจริงระดับบุคคลว่า รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นนั้นได้กระจายไปทุกระดับหรือไม่

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตนเอง” (นิยามของ คณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา World Commission on Environment and Development การพัฒนาที่ยั่งยืนรวมความถึง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โครงการพัฒนาใดๆต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสามด้านนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมากกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดี ทำให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมาและทำกันอยู่หลายแห่ง ให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เป็นคำที่ถูกใช้คู่ไปกับคำว่า “ธรรมาภิบาล” (good governance) ถือว่าเป็นสองคำที่สัมพันธ์กันอย่าแยกจากกันได้ โดย

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เห็นว่าการพัฒนาจะยั่งยืนได้ถ้าหากมีธรรมาภิบาล ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนการพัฒนามนุษย์ (human development) หมายถึงการเปิดทางเลือกมากมายผู้คนในสังคม หมายถึงว่าการให้ถือเอาผู้ชายผู้หญิง โดยเฉพาะคนจนและคนที่อยู่ในภาวะยากลำบากเสียงอันตรายเป็นศูนย์กลางของกระบวนการพัฒนารายงานของ (UNDP) 1996 ได้แสดงให้เห็นว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจ ไม่ได้เป็นหลักประกันการพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่ได้ขจัดปัญหาความยากจนให้หมดไปเช่น บางประเทศมีรายได้ให้ประชาชาติต่อหัวสูงกลับอยู่ในระดับต่ำของการพัฒนามนุษย์ มีปัญหาความเหลื่อมล้ำแตกต่างระหว่างประเทศร่ำรวยและประเทศยากจนระหว่างคนรวย กับคนจนในประเทศเดียวกัน ช่องว่างที่ถ่างออกไปเรื่อยๆ การพัฒนามนุษย์มีอยู่ 5 ลักษณะคือ

1. การสร้างความเข้มแข็ง (Empowerment) คือการเพิ่มขีดความสามารถในการเลือกทางเลือกให้ผู้คนได้เป็นอิสระจากความหวง จากสิ่งที่พวกเขาขาดแคลน และให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิต

2. ความร่วมมือ (co-Operation) ผู้คนสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. ความเท่าเทียม (Equity) คนมีโอกาเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาการดูแลสุขภาพ การจัดการชีวิต ทรัพยากร ชุมชนของตนเอง

4. ความยั่งยืน (Sustainability) การพัฒนาวันนี้ไม่ทำลายทรัพยากรและโอกาสของคนรุ่นต่อไปแต่สร้างหลักประกันให้คนในอนาคตเป็นอิสระจากความยากจนและได้ใช้ความสามารถขั้นพื้นฐานของตัวเอง

5. ความมั่นคงปลอดภัยอันตราย (Security) ในชีวิตทรัพย์สินการคุกคามจากโรคและภัยอันตราย

การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองต่อความต้องการของชนรุ่นปัจจุบันโดยไม่กระทบกระเทือนชนรุ่นต่อไปในการที่จะสนองต่อความต้องการของตนเอง ซึ่งหมายถึงขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมนระหว่างชนรุ่นเดียวกันกับชนรุ่นต่อไป เมื่อนำแนวความคิดนี้มาพิจารณาเรื่องชุมชนเมือง จึงมีการกำหนดแนวทางของการตั้งถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน (Sustainable Human Settlements) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของเมืองและสิ่งแวดล้อม (Agenda 21 for Sustainable Development) การพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบยั่งยืน (Sustainable Housing)

การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางรากฐานอันมั่นคงและยั่งยืนของชีวิตเมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษา ปี 2541 ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอธิบายเพิ่มเติมถึงคำว่า “พอเพียง” หมายถึง “พอมีพอกิน” “พอมีพอกินก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเองถ้าแต่ละคนมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี” “ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล”เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Lill - Sufficiency) อยู่ได้โดยมีต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่มุ่งหวังแต่จะทุ่มสร้างความสำเร็จยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเกษตรกรนั้นมีการปฏิบัติตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งประกอบด้วย 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ในระดับชีวิตที่ประหยัด ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น

ชั้นที่ 2 รวมกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สร้างสวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา

ชั้นที่ 3 ร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ทั้งนี้ทุกฝ่ายต้องได้รับประโยชน์การพัฒนาชนบทในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมายและเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาแบบบูรณาการ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม การเมือง ฯลฯ โดยใช้ “พลังทางสังคม” ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปแบบของกลุ่ม เครือข่ายหรือประชาสังคม กล่าวคือเป็นการผนึกกำลังทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

การนำแนวคิดใหม่มาใช้ในการพัฒนาชุมชน จะเกิดขึ้นไม่ได้ภายใต้การกฏเกณฑ์ และกติกากการพัฒนาประเทศแบบเก่า ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขระเบียบกฎหมายของประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางใหม่นี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เห็นได้จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ. 2540 หากวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นข้างต้น จะพบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ได้สะท้อนลักษณะที่เป็นสากลและลักษณะเฉพาะของการพัฒนาชนบทไทยไปพร้อมกัน ลักษณะที่เป็นสากลก็คือ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของไทยตลอดช่วง 2 ทศวรรษแรกของการพัฒนา

หลังจากนั้นการทำงานได้เห็นเข้าสู่ลักษณะเฉพาะที่ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมชุมชน การค้นหาประสบการณ์ระดับชุมชน ทำให้เกิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกิดจากสภาพที่เป็นจริงของอดีตและปัจจุบันของสังคมไทย และการแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีรากฐานอยู่ที่ระบบคุณค่าดั้งเดิม และแสวงหารูปแบบใหม่เพื่อสืบทอดจิตวิญญาณแห่งอดีตและการพึ่งตนเอง

วิถีพุทธ

วิถีพุทธ คือ สัจธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ อริยสัจ 4 สามารถนิยาม วิถีพุทธ ได้ว่าเป็น วิถีแห่งการประจักษ์แจ้งสัจจะ หรือ วิถีแห่งการทำความจริงให้ปรากฏ ซึ่งความจริงที่ต้องประจักษ์แจ้งหรือทำให้ปรากฏนั้น มีอยู่ 4 มิติหลักๆ คือ

1. ความจริงของทุกข์หรือปัญหาต่างๆ (ทุกข์สัจจะ) เป็นความจริงที่เราต้องรู้หรือเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าทุกข์หรือปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น คืออะไร มีขอบเขต และผลกระทบอย่างไร
2. ความจริงของสาเหตุแห่งทุกข์หรือปัญหาต่างๆ (สมุทัยสัจจะ) เป็นความจริงที่เราต้องรู้และแก้ไขให้ได้ หรือจัดการแก้สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาให้ได้
3. ความจริงของความพ้นทุกข์หรือเป้าหมายของการแก้ปัญหา (นิโรธสัจจะ) เป็นความจริงที่เราต้องบรรลุถึง หรือทำให้เกิดความชัดเจนว่าเป้าหมายในการแก้ปัญหาคืออะไร ประโยชน์สุขที่แท้จริงที่เราต้องการคืออะไร

4. ความจริงของทางพ้นทุกข์หรือทางแก้ปัญหา (มรรคสัจจะ) เป็นความจริงของทางแก้ปัญหาที่เราต้องสร้างขึ้นและใช้ปฏิบัติเพื่อขจัดสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา และบรรลุเป้าหมาย หรือประโยชน์สุขที่แท้จริง

ประเด็นสำคัญของวิถีพุทธตามหลักอริยสัจ 4 ในการจะแก้ปัญหาได้สำเร็จเราต้องรู้เข้าใจ "สัจจะ" หรือความจริงของปัญหา สาเหตุ เป้าหมาย และแนวทาง โดยมีวิธีปฏิบัติต่อความจริงแต่ละอย่างแตกต่างกันออกไป ความจริงของปัญหาจะต้องถูกระบุออกมาให้ชัดเจนว่าคืออะไร สาเหตุของปัญหาจะต้องถูกขจัดให้หมดไป เป้าหมายของปัญหาจะต้องบรรลุถึง และแนวทางแก้ปัญหาจะต้องสร้างขึ้นและใช้ปฏิบัติให้สามารถขจัดสาเหตุของปัญหาและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้จริง

วิถีพุทธ คือ หลักธรรมต่างๆ ที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เหมาะสมกับการจัดการชุมชนวิถีพุทธ ในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ (ทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐกิจ "อุ อา กะ สะ" ขยันหา ขยันเก็บ เลือกรับ เลือกใช้) ด้านสังคม (หลักศีลธรรม) 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (อวาสสัปปายะธรรม) และ ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (หลักสังคหัตถุธรรม) อธิบายได้ดังนี้

ทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐกิจ "อุ อา กะ สะ" อาจเรียกสั้น ๆ ว่า ทฤษฎีธรรมมิกัตถะ (เนื่องจาก อตถะ แปลว่า ประโยชน์อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีประโยชน์ ซ้ำซ้อนกันสองคำก็ได้) หรืออาจเรียกเต็ม ๆ ว่า ทฤษฎีธรรมมิกัตถสังวัตตนิกรธรรม 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุข

สามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา มี ทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546 : 12) คือ

1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่นขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการทำงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง อันเป็นอุบายในการทำงานนั้น ให้สามารถทำได้สำเร็จ

2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ (ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม) เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลัก หรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ

3. กัลยาณมิตตตา คบคนดี ไม่คบคนชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4. สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ผิดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

หลักธรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจตามวิถีพุทธ เมื่อได้ทราบหลักการและการสอดประสานระหว่างระบบเศรษฐกิจ ในฐานะที่เป็นพลเมืองชาวไทย ก็ควรน้อมนำแนวคิดปรัชญาแบบเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ และในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนก็ควรน้อมนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ที่จะนำเสนอต่อไปนี้มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอีกทางหนึ่ง พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ กล่าวไว้ว่า งานคือเงินเงินคืองานบันดาลสุขหมายความว่า มนุษย์กับงานต้องมาด้วยกันต้องทำงานเพื่อประกอบอาชีพให้มีความสุขอย่างพอเหมาะพอควร และงานที่ที่ต้องเป็นงานที่ปราศจากโทษ ไม่ทำตนเอง สังคม สภาพแวดล้อมให้เดือดร้อน รู้จักวิธีการหาทรัพย์ วิธีใช้ทรัพย์ เรียกว่า หาเงินเป็น ใช้เงินเป็น มิใช่หาเงินได้ ใช้เงินได้ ต้องเป็นคนตั้งใจทำมาหากินและทำมาหาเก็บรู้จักสร้างหลักฐานและรู้จักใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ โดยที่ผู้ปฏิบัติได้เช่นนี้ชื่อว่า ได้ปฏิบัติหลักธรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจตามวิถีพุทธ หรือหลักธรรมที่ส่งเสริมประโยชน์สุขในปัจจุบัน ซึ่งเรียกว่า ภูมิธรรมมีกัตถสังวัตตนิกรธรรม 4 ประการคือ

1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น มีความเพียรพยายามในการประกอบอาชีพ คือต้องเป็นอาชีพสุจริต ฝึกฝนอาชีพที่ประกอบนั้น ให้มีความรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้จนเป็นผลสำเร็จด้วยดี และศึกษาหาวิธีการที่ดีและ เหมาะสมเพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นไป

2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา รู้จักเก็บออมรักษา คุ้มครอง บริหารจัดการทรัพย์ และงานที่ตนทำไว้ด้วยความเพียรอันชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตราย หรือเสื่อมสลายไป ผู้ถึงพร้อมด้วยการรักษา จะมีลักษณะที่เด่นชัด 5 ประการ คือ

2.1 พอใจ รู้จักหยุดความพอใจไว้กับทรัพย์และงานที่ตนทำมิให้เกิดอันตรายหรือเสื่อมสูญไป

2.2 พอดี รู้จักปล่อยวางใจไว้กับทรัพย์และงานที่ตนทำมิให้ถลำไปสู่ธรรมฝ่ายต่ำใช้จ่ายแต่พอดี

2.3 พอเพียง รู้จักคิด คือคิดได้ คิดเป็นและคิดถูก รู้จักหยุด คือหยุดได้ หยุดเป็น และหยุดถูก ไม่คิดออกนอกไปจากกรอบของกุศลธรรม

2.4 พอละ รู้จักทำใจ คือรู้และเข้าใจที่จะพัฒนาทรัพย์และ งานที่ตนทำใน การทำให้ชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดี

2.5 พอแล้ว รู้จักหยุดใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส คือ ความโลภ ความโกรธและความหลง อันจะเป็นเหตุให้ทำชั่วทางกาย วาจา และใจ ขาดความรู้ชั้น สัมมา และเมตตาธรรม เป็นคน เห็นแก่ตัวสร้างความสะดวกร้อนแก่ตน

3. กัลยาณมิตรตตา คบเพื่อนดี ปัจจัยสำคัญสิ่งหนึ่งของคนเราคือการคบเพื่อน ถ้าคบเพื่อนดี ชีวิตจะรุ่งโรจน์ ถ้าคบเพื่อนไม่ดีชีวิตจะร่วง

4. สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตพอเหมาะ รู้จักกำหนดรายรับรายจ่ายอย่างเหมาะสมกับฐานะ กำหนดรายได้และกำหนดรายเหลืออย่างพอดี ดำเนินชีวิตไม่ให้ฟุ่มเฟือยหรือฝืดเคืองเกินไป กำหนดให้มีรายเหลือ มีประหยัดเก็บออมไว้ส่วนหนึ่งในยามจำเป็น ดังคำกลอนที่ว่ามี สิ่งพึงบรรจบให้ครบบาทอย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์มีน้อยใช้น้อยค่อยบรรจบ อย่าย่าง ลงให้ มากจะยากนาน ความเลี้ยงชีวิตที่เหมาะสมเช่นนี้ เรียกว่าชั้น เลี้ยงชีวิตพอเหมาะ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2546 : 12) กล่าวว่า หลักศีล แปลว่า การรักษาจิตใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกกาย วาจาให้ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ เพราะ “ศีล” เป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะมีก่อน เพราะศีลเป็นเบื้องต้นแห่งความดีงาม เป็นที่พึ่งเบื้องต้น เป็นมารดาแห่งกัลยาณธรรมและเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง คำว่า ศีล แปลว่า ปกติ สิ่งไหนปกติสิ่งนั้นย่อมไม่มีโทษ อย่างบ้านเมืองสงบเป็นปกติ หมายความว่า ปราศจากภัยจากภายในและภายนอก คนมีความปกติภายในตนคือ ไม่มีภัยเบียดเบียน มีอาหารเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยเป็นปกติ คนที่อยู่ร่วมกันไม่เบียดเบียนก่อทุกข์แก่กัน คือ ไม่ฆ่ากัน ไม่ทำร้ายกัน ไม่ลักฉ้อแย่งชิงกัน ไม่ลักลอบทำชู้กัน ไม่ขี้ปดหลอกลวงกัน ไม่ขี้เมาก่อความรำคาญทะเลาะวิวาทกัน ในครอบครัวนั้นก็อยู่เป็นปกติ ไม่มีใครเดือดร้อนลำบากทุกข์ยาก คำว่า ปกตินี้ จึงหมายถึง ความเรียบร้อยภายในตัวบุคคลแต่ละคนและทั้งหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน ปกตินี้มาจากภาษาบาลี คือ ศีล การรักษาจิตใจให้เรียบร้อย และยังหมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร), 2546 : 6)

ศีลขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ได้แก่ ศีล 5 มีสาระมุ่งไปเพื่อการไม่เบียดเบียน ซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นของการสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกื้อกูลศีล ต่อจากนั้นจะเป็นการเน้นการเกื้อกูลสิ่งแวดล้อมและความ เป็นอยู่ส่วนตัวและการฝึกหัดขัดเกลา (กิเลส) ตนเอง การรักษาศีลมีเป้าหมายหลัก 2 ประการ คือ ขัดเกลากิเลส

พัฒนาตนเองให้เป็นคนดีสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข และเพื่อเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อสังคมซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า ศิลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลมีอานิสงส์ 5 ประการ คือ

1. บุคคลผู้มีศีลย่อมมีโภคทรัพย์เป็นอันมาก
2. กิตติศัพท์อันดีงามของบุคคลผู้มีศีลย่อมขจรไป
3. บุคคลผู้มีศีลจะเข้าไปยังบริษัทโดยยอมแก้อ้าวไม่เก้อเงิน
4. บุคคลผู้มีศีลย่อมไม่หลงลืมสติในเวลาตาย
5. บุคคลผู้มีศีลหลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

จะเห็นได้ว่าหลักศีลจะมีลักษณะหลายประการที่บ่งบอกถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตนเองและชุมชน หมายถึงว่า การที่บุคคลได้ปฏิบัติตามศีลธรรมจะยังผลประโยชน์ไปสู่บุคคลอื่นโดยรอบ เพราะการทำให้ตนเองให้มีความเป็นปกติก็เท่ากับว่าได้ เราได้สร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคมแล้วด้วยการไม่เบียดเบียนใคร ไม่ไปลักขโมยทรัพย์สินของใคร ไม่ไปผิดลูกผิดเมียผู้ใดไม่มีปกติก้าวเท็จและไม่ทำลายสติสัมปชัญญะของตนเอง เมื่อปฏิบัติได้ดังนี้ย่อมได้รับอานิสงส์มากมาย ได้แก่ การนอนหลับก็มีความสุข เป็นต้น ฉะนั้นถ้าคนในชุมชนนำหลักศีลไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจะส่งผลให้เจ้าหน้าที่เทศกิจ กรุงเทพมหานครในชุมชนเป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีความซื่อสัตย์สุจริต ส่งผลทำให้สังคมเกิดความสงบ ประชาชนมีความสุข ท้องถิ่นเป็นระเบียบเรียบร้อยดีซึ่งก็เป็นการเพิ่ม

อวาสาสัปปายะธรรม คำว่า “สปปายะ” แท้ที่จริงก็มีรากศัพท์มาจากคำว่า “สัปปายะ” นี้เอง โดยคำนี้ปรากฏอยู่ในพระวินัยปิฎกและถูกขยายความในคัมภีร์วิสุทธิมรรคไว้อย่างกระฉ่างแจ่ม พระพุทธองค์ทรงระบุไว้ว่า “นี่คือ สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกื้อกูล ช่วยสนับสนุน ในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย” นี่คือ ปัจจัยสำคัญใน “การบรรลุธรรม” นั่นเอง.... ด้วยภูมิปัญญาแห่งจิตอัจฉริยะจึงพบว่า เมื่อสิ่งนี้เป็นประโยชน์ทางธรรมแล้ว ย่อมยังผลย้อนกลับมาสู่ทางโลกด้วย คือ สามารถนำมาเป็นแนวทางชีวิตได้เป็นอย่างดี ในการที่เราจะมีสิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกื้อกูล ช่วยสนับสนุนให้ชีวิตและการทำงานต่างๆ ได้ผลดีเลิศ สัปปายะ สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกื้อกูล ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย (Suitable things; things favorable to mental development)

เราจะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมอันเป็นที่ยิ่งแท้ เหมาะแก่ทุกกาลเวลา คือไม่ว่าเมื่อใดก็ยังเป็นจริงเสมออย่างชัดแจ้ง หากเราสามารถนำตนและทำตนให้เดินตามแนวของสัปปายะ 7 นี้ได้บริบูรณ์ ชีวิตความสบายที่เราปรารถนาจะไปไหนเสีย ซึ่งทั้งหมดทั้งปวงนี้ก็สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว สอดคล้องกับหลักของการดูแลสุขภาพตามวิถีธรรมชาติ และตรงกับวิถีชีวิตของมนุษย์

สัปปายะ คือ สถานที่หรือบุคคลซึ่งเป็นที่สบายเหมาะสม เกื้อกูลแก่การบำเพ็ญและประดับประดา รักษาสมาธิ ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย มี 7 ประการ คือ

1. อวาสาสัปปายะ ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม
2. โคจรสัปปายะ ที่หาอาหาร ที่เที่ยววิณทนาที่ที่เหมาะสม
3. ภัตตสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะสม การพูดคุยในเรื่องที่เป็นประโยชน์

4. บุคคลสัปปายะ บุคคลที่ถูกกันเหมือนกัน บุคคลที่ถูกคอกัน หรือบุคคลที่ทรงคุณธรรมทรงภูมิปัญญาสามารถเป็นที่ปรึกษาแก้ข้อขัดข้องต่าง ๆ ได้ มีการปฏิบัติที่เสมอกัน ทัศนคติเสมอกัน ศิลเสมอกัน อยู่ด้วยกันอย่างมีเมตตาและเกื้อกูลกัน

5. โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะสม

6. อุตสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม ดินฟ้าอากาศไม่ร้อน ไม่หนาว หรือฝนตกจนเฉอะแฉะไปไหนไม่สะดวก มีธรรมชาติแวดล้อมที่ดี ไม่มีมลพิษทางอากาศ ทางเสียงหรืออื่น ๆ ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติธรรม หรือเกิดความลำบากต่าง ๆ

7. อิริยาปถสัปปายะ อิริยาปถที่เหมาะสม

หลักสังคหัตถุ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สังคหัตถุสูตร (อง.จตุกก. (บาลี) 21/256/373).ว่า “ทานญจ เปยวชชญจ อตถจริยา จ ยา อิธ สมานตตตา จ ธมเมสุ ตตถ ตตถ ยถารห” หลักสังคหัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานตตตา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551 : 412) ได้ให้ความหมายของ สังคหะ ว่าวิธีสังเคราะห์ หมายถึงวิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่นที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือ หรือที่รักใคร่นับถืออยู่แล้วให้สนิทแนบยิ่งขึ้น พุดง่าย ๆ สังคหัตถุ ก็คือ เทคนิควิธีทำให้คนรัก หรือมนต์ผูกใจคนนั่นเอง มี 4 ประการ คือ

1. ทาน คือการให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้ และแนะนำสั่งสอน

2. ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

3. อตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

4. สมานตตตา คือ ความมีตนเสมอ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550 : 25) กล่าวว่า หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย

1. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

2. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็น ประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูด ให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. อุตถจริยา ทำประโยชน์ คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

สังคหัตถุธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น และตนเอง ทาน การให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีความรู้ก็จะแบ่งปันให้โดยไม่หวังความรู้ หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้ ยินดีที่จะเขาไปช่วยให้งานสำเร็จ หรืออาจเรียกได้ว่าทำให้ผู้คนในชุมชนเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

วิถีพุทธหลักการวิธีการโดยอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการและบูรณาการเพื่อการจัดการชุมชน ให้ชุมชนนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพึ่งตัวเองได้อย่างยั่งยืน หลักธรรมที่ผู้เขียนยกมาประกอบนั้นเป็น หลักธรรมที่มีมิติของการพัฒนาชุมชน ดังตารางต่อไปนี้

หลักธรรม	มิติในการพัฒนาชุมชน
อริยสัจ 4	หลักในการพัฒนาชุมชนบนวิถีแห่งความเป็นจริง
ทิฐฐธัมมิกัตถประโยชน์	หลักในการพัฒนาชุมชนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต
ศีล 5	หลักในการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานความถูกต้อง
สัพพายะ	หลักในการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานความสบายใจ
สังคหัตถุ 4	หลักในการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานความความสามัคคี สมานสามัคคีของคนในชุมชน

การจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธ

ประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาเป็นเวลานานกว่า 800 ปี ความเป็นพุทธมีความเข้มข้นตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ปัญหาสังคมในปัจจุบันที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาล หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาหันกลับมาทบทวนแนวทางในการพัฒนาประเทศว่าจะเดินทางไปในทิศทางใด จึงจะเหมาะสมกับสังคมไทย จึงได้มีการกำหนดแนวทางที่ใช้ความเป็นอยู่ดั้งเดิมที่แฝงไปด้วยความผูกพันกับศาสนา และวัฒนธรรมที่เคยถูกมองว่าเป็นความล้าสมัย กลับมาเป็นแนวทางที่ต้องเดินอีกครั้ง เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนคุณธรรม นับเป็นบทบาทที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งที่แสดงถึงความพยายามนำแนวคิดที่ดีที่เคยมีมาแต่อดีตซึ่งศาสนาเคยให้ผู้คนมาแล้ว เพราะวัดในอดีต ไม่ได้สอนเรื่องจิตใจอย่างเดียว หากแต่ยังอำนวยความสะดวกทางวัตถุแก่บุคคล เช่น เป็นแหล่งสมบัตติกลางแก่ชุมชนสามารถหยิบยืมมาใช้ได้ นอกจากนั้น พระยังเป็นหมอหรือครูวิชาทางโลกแล้ว บางครั้งพระสงฆ์ยังเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาชุมชน เช่นการสร้างถนน

หนทาง ขุดบ่อน้ำ อีกทั้งยังเป็นแหล่งสงเคราะห์ปัจจัย 4 แก่ชาวบ้านที่ยากจน ใครที่อยากมั่งมีศรีสุข ก็นิยมมาทำบุญที่วัด ในด้านสังคมนั้นวัดยังเป็นสถานที่พบปะ ประชุม สังสรรค์ ในคราวที่มีงานเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนั้น พิธีกรรมต่าง ๆ ยังสามารถหล่อหลอมจิตใจของชาวบ้านทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกันได้ แม้กระทั่งยามมีข้าศึกศัตรูเข้ามารุกราน ยังได้อาศัยพระผู้ทรงวิद्याคมเป็นเป็นศูนย์รวมจิตใจให้มีความกล้าหาญปกป้องถิ่นกำเนิดของตน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่อยู่ในความทรงจำของผู้คนที่ผ่านวัยมาไม่น้อยกว่า 40-50 ปี คำว่า ชุมชนวิถีพุทธ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทุกคนมองเห็นว่าน่าจะเป็นทางออกหนึ่งของสังคมไทย

ในปัจจุบันคำว่า “ชุมชน” ได้ถูกนำไปใช้ในความหมายที่กว้างออกไปจากเดิม เพราะชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบต่อโครงสร้างชุมชนเดิม ลักษณะของชุมชนปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของชุมชนตามลักษณะหน้าที่ (Functional Community) มากกว่าที่จะเป็นชุมชนลักษณะทางภูมิศาสตร์ (Geographical Community) กล่าวคือความสัมพันธ์ของคนในขอบเขตพื้นที่ (Area) จะเปลี่ยนไปเป็นลักษณะของเครือข่ายของกลุ่มที่มีกิจกรรมทางสังคมต่างๆ คล้ายคลึงกัน มีความสนใจร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เช่น ชุมชนมุสลิม ชุมชน จส.100 ในกรุงเทพฯ เราไม่สามารถบอกได้ว่าชุมชนนี้อยู่ตรงไหน แต่ทุกคนมีความรู้สึกถึงความเป็นพวกเดียวกันชุมชนก็เกิดขึ้นได้ ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน (Communicate) ความเป็นชุมชนอยู่ที่ความร่วมมือกัน ความเป็นชุมชนอาจเกิดขึ้นในสถานที่และสถานการณ์ต่างๆ กัน (ประเวศ วะสี, 2550 : 23) เช่น

1. ความเป็นชุมชนในครอบครัว
2. ความเป็นชุมชนในที่ทำงาน
3. ความเป็นชุมชนวิชาการ (Academic community)
4. ความเป็นชุมชนสงฆ์

ความเป็นชุมชนมิได้เริ่มต้นขึ้นด้วยธรรมเนียมแห่งความร่วมมือร่วมใจ ในทางตรงกันข้าม ธรรมเนียมแห่งความร่วมมือร่วมใจ เป็นสิ่งที่ก่อรูปขึ้นทีละน้อยจากกระบวนการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ธรรมเนียมของความร่วมมือนั้น เป็นสิ่งที่เกิดหรือพัฒนาขึ้นในระหว่างทาง หรือหลังจากที่คนได้มาทำงานร่วมกัน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาชุมชน เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสำนึกความเป็นชุมชน และยังเป็นตัวส่งเสริมให้ประชาชนอยากทำงานร่วมกันในอนาคต วิถีพุทธ หมายถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย วิถีพุทธ จึงเป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนไทย การประเพณี ปฏิบัติ การศึกษาอบรม และการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบันดังนั้น สังคมไทยในปัจจุบันจึงมีบางส่วนที่ตั้งคำถามว่าแล้ววิถีชีวิตชาวพุทธที่แท้จริงควรเป็นอย่างไร ซึ่งในปัจจุบันได้มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดโดยหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้สภาพชีวิตที่กล่าวได้ว่าเป็นวิถีชาวพุทธ ดังนี้ 1. เน้นการพึ่งตนเอง 2. การเน้นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท 3. การเน้นอธิษฐาน หรือการละเว้นจากการสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความรุนแรง 4. การเน้นการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพการงานที่เป็นประโยชน์สุจริต และมีมานะ อดทน หรือสัจมาอาชีวะ 5. การเน้นการมาเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

6. พยายามละกิเลสและความโลภ 7. การเน้นความซื่อสัตย์ สุจริต มีความละเอียดและเกรงกลัวการกระทำผิด

วิถีชุมชนชาวพุทธ เป็นการขยายหลักธรรมบางข้อมาขยายให้มีมิติทางสังคมที่กว้างขึ้น คือแทนที่จะมีความหมายเพียงแต่ละบุคคล ก็มาขยายเป็นคุณธรรมต่อสังคมซึ่งมีขอบเขตที่ต้องรักษาร่วมกัน เช่นในส่วนที่เป็นรูปธรรม คือ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่นแม่น้ำ ลำคลอง ป่าไม้ ถนน ทรัพยากรธรรมชาติ สวนสาธารณะ ฯลฯ ส่วนที่เป็น นามธรรม คือ หลักการ กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ กฎหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องมีความเข้าใจ รู้ในประโยชน์และโทษ ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญเพราะเป็นประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ของสังคม ความรู้สึกมีส่วนร่วมในรักษาสาธารณสมบัติในชุมชนทั้งที่เป็นสถานที่ วัตถุสิ่งของ และที่สำคัญที่สุดคือ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้กำลังจะเลือนหายไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ถ้าหากชุมชนวิถีพุทธ กลับมามีความเข้มแข็ง ทุกคนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องรักษา หวงแหน วิถีชุมชนชาวพุทธ ก็จะไม่มีแต่เพียงแต่ชื่อเท่านั้น แต่อยู่ในชีวิตจิตใจของชาวไทยทุกคน พร้อมทั้งพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพ เพื่อนำพาตนและชุมชนมุ่งสู่ความเป็นอริยะ อันจะเกิดความสันติสุขอย่างแท้จริง และยั่งยืนในวิถีพุทธตลอดไป

ประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาเป็นเวลานานกว่า 1000 ปี ความเป็นพุทธมีความเข้มข้นตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย จนกระทั่งความเจริญก้าวหน้าจากดินแดนตะวันตกได้เข้ามาพร้อมการเดินทางมาติดต่อค้าขาย การล่าอาณานิคม การเผยแผ่ศาสนาที่มาพร้อมกับการเจริญสัมพันธไมตรี ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาวไทยที่ละน้อย ด้วยความเปิดใจกว้างรับวัฒนธรรมอื่น ๆ ทำให้ความยึดมั่นในวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนไทยต้องเผชิญกับการรุกรานของลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งหลังไหลทะลุทะลวงเข้ามา ความสำนึกของคนในชาติมีกำลังอ่อนลงโดยไม่รู้ตัว คำว่า “พุทธ” จึงเป็นเพียงสัญลักษณ์ของกลุ่มชนเท่านั้น พร้อมกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงเป็นการใช้ชีวิตที่มีได้นึกถึงความเป็นพุทธ สารพันที่เกิดขึ้นและสั่งสมเรื่อยมาทุกยุคทุกสมัย ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาล หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาหันกลับมาทบทวนแนวทางในการพัฒนาประเทศว่าจะเดินทางไปทิศทางใด จึงจะเหมาะสมกับสังคมไทย จึงได้มีการกำหนดแนวทางที่ใช้ความเป็นอยู่ดั้งเดิมที่แฝงไปด้วยความผูกพันกับศาสนา และวัฒนธรรมที่เคยถูกมองว่าเป็นความล้าสมัย กลับมาเป็นแนวทางที่ต้องเดินอีกครั้ง เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนคุณธรรม นับเป็นบทบาทที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งที่แสดงถึงความพยายามนำแนวคิดที่เคยมีมาแต่อดีตซึ่งศาสนาเคยให้ผู้คนมาแล้ว เพราะวัดในอดีต ไม่ได้สอนเรื่องจิตใจอย่างเดียว หากแต่อำนวยประโยชน์ทางวัตถุแก่บุคคล เช่น เป็นแหล่งสมบัติกลางแก่ชุมชนสามารถหยิบยืมมาใช้ได้ นอกจากนั้นพระยังเป็นหมอหรือครูวิชาทางโลกแล้ว บางครั้งพระสงฆ์ยังเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาชุมชน เช่นการสร้างถนนหนทาง ขุดบ่อน้ำ อีกทั้งยังเป็นแหล่งสงเคราะห์ปัจจัย 4 แก่ชาวบ้านที่ยากจน ใครที่อยากมีศรีสุข ก็นิยมมาทำบุญที่วัด ในด้านสังคมนั้นวัดยังเป็นสถานที่พบปะ ประชุม สังสรรค์ ในคราวที่มิงานเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนั้น พิธีกรรมต่าง ๆ ยังสามารถหล่อหลอมจิตใจของชาวบ้านทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกันได้ แม้กระทั่งยามมีข้าศึกศัตรูเข้ามารุกราน ยังได้อาศัยพระผู้ทรงวิทยาคมเป็นเป็นศูนย์รวมจิตใจให้มีความกล้าหาญปกป้องถิ่นกำเนิดของตน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่อยู่ในความ

ทรงจำของผู้คนที่ผ่านวัยมาไม่น้อยกว่า 40-50 ปี คำว่า “ชุมชนวิถีพุทธ” จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทุกคนมองเห็นว่าน่าจะเป็นทางออกหนึ่งของสังคมไทย

การจัดการชุมชนตามวิถีพุทธนั้น ผู้เขียนขอจำแนกหลักในการจัดการชุมชนตามวิถีพุทธ ออกเป็น 5 ประเด็น คือ

1. การจัดการชุมชนบนวิถีแห่งความเป็นจริง คือ กระบวนการจัดการชุมชนโดยอาศัยสภาพแวดล้อมในชุมชน มองเห็นซึ่งหลักการ กระบวนการ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาชุมชน

2. การจัดการชุมชนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต คือ การดำเนินการ กิจกรรม โครงการต่างๆ ต้องเป็นการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและเกิดประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนในการดำเนินชีวิต

3. การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความถูกต้อง คือ การจัดการต่าง ๆ ต้องมีความถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของคนในชุมชน นอกจากนั้นชุมชนเองก็ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความถูกต้องด้วย

4. การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความสบายใจ คือ การจัดการต่างๆในชุมชนนั้น ต้องให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบ ทั้งนี้เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความสบายใจ และรู้ถึงการจัดการ การดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ อีกด้วย

5. การจัดการชุมชนบนพื้นฐานความความสามัคคีปรองมอดของคนในชุมชน คือ ในการจัดการชุมชนนั้นไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ ต้องสร้างความสามัคคีปรองมอดของคนในชุมชนให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

สรุป

การจัดการชุมชนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ตามบทบาทของผู้คนในชุมชน สังคม ที่ต้องดูแลรักษาร่วมกัน เช่น สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณประโยชน์ ฯลฯ และการอยู่ร่วมกันอย่างมีกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ กฎหมาย มีความเข้าใจ รู้ในประโยชน์และโทษ ตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ของสังคม มีความรู้สึกมีส่วนร่วมในรักษาสาธารณสมบัติ เช่น สถานที่ วัตถุ สิ่งของ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาท้องถิ่น และพร้อมที่พัฒนาด้านหลักพระพุทธศาสนา เพื่อนำพาตนและชุมชนมุ่งสู่ความเป็นอริยะและเกิดความสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยมีกระบวนการสำคัญของชุมชน คือ กระบวนการตัดสินใจภายในชุมชน หรือพฤติกรรมตัดสินใจในเรื่องสาธารณะของชุมชน นั่นคือ การตัดสินใจกิจการสาธารณะ จะต้องดำเนินไปอย่างไม่รีบร้อน และบังคับให้คนในชุมชนตัดสินใจ แต่ต้องดำเนินการหลัง “กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน” ซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกัน เช่น อะไรคือสิ่งที่มีคุณค่าต่อเราในฐานะที่เป็นชุมชน อะไรคือผลประโยชน์ร่วมของเรา ในฐานะที่เป็นชุมชนเรามีเป้าหมายตรงกันหรือไม่ อะไรคือสิ่งที่เรา(ชุมชน)คิด เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น กระบวนการ

เรียนรู้และแลกเปลี่ยนระหว่างคนในชุมชนและสาธารณะจะทำให้เรารู้ในสิ่งที่เราต้องการจะรู้ซึ่งไม่สามารถรู้ได้โดยลำพัง การเรียนรู้ของชุมชนแยกไม่ขาดจากการสร้างสำนักสาธารณะ การเรียนรู้ของชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชนในวิถีทางที่ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน การสร้างความเป็นชุมชนจึงเป็นหนึ่งเดียวกับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ชุมชนที่อุดมไปด้วยชีวิตสาธารณะที่มีสุขภาพดี หรือชุมชนที่มีประชาสังคมที่เข้มแข็ง จึงมิได้เป็นอะไรอื่น นอกจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ ความเป็นชุมชนมิได้เริ่มต้นขึ้นด้วยธรรมเนียมแห่งความร่วมมือไม่ร่วมมือ ในทางตรงกันข้าม ธรรมเนียมแห่งความร่วมมือไม่ร่วมมือ เป็นสิ่งที่ก่อรูปขึ้นที่ละน้อยจากกระบวนการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน ธรรมเนียมของความร่วมมือไม่ร่วมมือ นั้น เป็นสิ่งที่เกิดหรือพัฒนาขึ้นในระหว่าง หรือหลังจากที่คนได้มาทำงานร่วมกัน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหาชุมชน เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสำนึกความเป็นชุมชนและยังเป็นตัวส่งเสริมให้ประชาชนอยากทำงานร่วมกันในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ประเวศ วะสี. (2550). *พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมนุญชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 82). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพศาล สรรสวัสดิ์. (2550). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: รัฐศาสตร์สาส์น.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร). (2546). *ธรรมคดี*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2551). *พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสนา ไทย-อังกฤษ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.